

המוזיאון הישראלי במרכז יצחק רבין לחקר ישראל

מאת שיר שמולביץ

במקום היפה ביותר בתל אביב שוכן מבנה מלא חזון – מרכז יצחק רבין. מבנה צחור, עם כנפי יונה, שכולו שלום והבנה. המבנה הזה הוקם על מנת להנציח את פועלו של יצחק רבין באמצעות פעילות חינוכית תמידית, ועל מנת לספר. לספר את ההיסטוריה המורכבת, רבת הצבעים והרגשות, של מדינה אחת, ישראל – המדינה שלנו.

מרכז יצחק רבין לחקר ישראל – קווים לדמותו

יצחק רבין, ראש הממשלה, הרמטכ"ל, איש הצבא ואיש המשפחה, נרצח ב-4 לנובמבר 1995 על ידי מתנקש. מרכז יצחק רבין הוקם בשנת 1997, מכוח חוק שנחקק בכנסת, וכל פעילותו מוקדשת להנצחת פועלו של יצחק רבין, ולחיזוק הדמוקרטיה הישראלית מן השורש.

מרכז יצחק רבין לחקר ישראל הוקם מכספי תרומות שאספו דליה רבין ואמה לאה, במטרה אחת: להוות מרכז חינוכי להעברת מורשתו של יצחק רבין המרכז משלב תיעוד, הנצחה מוזיאונית ופעילות חינוכית מתמדת. מחלקת התיעוד והמחקר אוספת כל פריט מידע על מנת לתעד את שהיה; המוזיאון מספר את סיפורה של המדינה ואת סיפורו של יצחק רבין הקשור בו בעבותות; ומחלקת החינוך מציעה מגוון פעילויות חינוכיות לקהלים שונים, בהם קבוצות תלמידים ונוער מהארץ ומחו"ל. כל אלה חוברים יחדיו כדי שכולנו נזכור ולא נשכח – את רבין האיש, את ההיסטוריה של מדינת ישראל ואת חשיבות קיומו של שיח אזרחי דמוקרטי.

המבנה – משק כנפי ההיסטוריה

מרכז יצחק רבין תוכנן על ידי האדריכל הידוע משה ספדיה, על פני שטח של 1200 מ"ר. הוא נבנה על פי דגם הספריות הנשיאותיות של ארה"ב, תוך התאמתו לרוח הישראלית בעבר ובהווה. שתי כנפי יונה הניצבות איתן בשני קצותיו של המבנה משוות לו מראה עם אמירה, המשקפת את משנתו של יצחק רבין: רגלינו נטועות בקרקע, אך לרגע איננו חדלים לתור אחר השלום.

מיקומו של המרכז, מעל הציר הראשי של תל אביב ובסמוך למוסדות התנוך של העיר, בהם מוזיאון ארץ-ישראל, מוזיאון בית התפוצות, בית הפלמ"ח ואוניברסיטת תל-אביב, נבחר – ולא בכדי. המבנה עומד על יסודותיה של תחנת כוח תת קרקעית, שהייתה פעילה משנת 1956 עד שלהי שנות ה-80, ונועדה לספק אנרגיה לכל אזור תל-אביב במצבי חירום – למקרה שיעלה בידי האויב להשמיד את תחנות הכוח בעיר ובסביבותיה. קירות תחנת הכוח הישנה עודם עומדים על תילם ומשמשים בסיס יציב ואיתן למבנה. המיקום המיוחד נבחר גם בשל סמליותו: מרכז רבין צופה אל קו האופק שמעל העיר תל אביב, העיר בה נולד וגדל יצחק רבין, ובה גם נשם את נשימתו האחרונה.

המוזיאון הישראלי במרכז יצחק רבין – 75 שנות היסטוריה

המוזיאון הישראלי במרכז יצחק רבין מספר שני סיפורים השלובים זה בזה לבלתי הפרד: סיפורה של מדינת ישראל וסיפורו של יצחק רבין. זהו המוזיאון היחיד בארץ, המספר את סיפורה הכולל והמורכב של המדינה בין השנים 1920 – 1995, על ההסכמות והמחלוקות שליוו כל תקופה ותקופה. הסיפור כולו נפרס בפני המבקר באופן ממלכתי, באמצעים טכנולוגיים מתקדמים ובמיצגים ויזואליים וקוליים, שיוצרים חוויה חיה ונושמת.

המוזיאון בנוי בצורה ספירלית, המזכירה מאוד את מוזיאון גוגנהיים בניו-יורק, כאשר הספירלה מקשרת בין אולמות תצוגה גדולים. הספירלה עצמה מוקדשת לתיעוד חייו ופועלו של יצחק רבין, בעוד שהחדרים מספרים את סיפורה של ישראל על פי תקופות. למבנה הספירלי יש מטרה ואמירה מובהקת: חדר התצוגה האחרון של המוזיאון נמצא ממש מתחת לחדר התצוגה הראשון, כדי לומר, בלי מילים: הסוף הוא אמנם סוף, אבל הוא גם ראשית, התחלה חדשה.

ארץ ישראל ויצחק רבין – כלים שלובים

המבקר במוזיאון הישראלי מתחיל את דרכו במקום הסמלי ביותר בחייו של רבין – כיכר מלכי ישראל; אותה כיכר בה נאם בהתרגשות את נאום השלום האחרון שלו, הכיכר בה מצא את מותו. הסרטון המוקרן בחדר, מתוך העצרת ממש, מוביל את המבקר אל תחילת הסיפור: ארץ ישראל ויצחק רבין – כלים שלובים.

מ"כיכר מלכי ישראל" פוסע המבקר אל החלל הספירלי, המספר את סיפורו האישי של יצחק רבין. הזמן ההיסטורי מחולק לפרקי חיים, שלכל אחד מהם תיאור מובנה: לוח קיר ועליו כיתוב המספק מידע על יצחק רבין, תמונתו מאותה תקופה, סרטון העוסק במאורעות שקרו אז, ותצוגת חפצים אישיים של האיש, הקשורים באותו

הזמן. צעד אחר צעד הולך המבקר במוזיאון בנתיבי חייו של יצחק רבין: שנות ילדותו ונערותו, התגייסותו לפלמ"ח, הפיקוד על חטיבת הראל, נישואיו ללאה, שירותו כקצין מבצעים בחזית הדרום וכאיש צבא בין 1950 – 1963, כהונתו כרמטכ"ל, כהונתו כשגריר ישראל בארה"ב, כהונתו הראשונה כראש הממשלה בין 1974 – 1977, פרשת חשבון הדולרים, שירותו באופוזיציה בין 1977 – 1984, כהונתו כשר ביטחון בממשלות האחדות בין 1984 – 1990, והתקופה האחרונה – ימי כהונתו השנייה כראש ממשלה (מ-1992), אשר בה שימש, מבחינתו, כחייל בצבא השלום, והתקרב להגשמת חלום - שנגדע באבו.

כל החפצים וחלק מהסרטים המוצגים בתצוגה הספירלית נתרמו למוזיאון על ידי משפחתו של יצחק רבין, אשר לא חסכה דבר. כך ניתן לראות, בין היתר, את תעודת הזהות שלו, את הדסקית שענד במהלך שירותו הצבאי, את המצלמה שליוותה אותו לכל מקום, את פרס הנובל שקיבל, את חדר העבודה שלו שהועתק למוזיאון בדיוק כפי שנראה ביום הרצח, דקות לפני שיצא ממנו יצחק רבין והלך אל העצרת, וגם את הדף המוכתם בדמו, עליו כתובות עדיין המילים של השיר האחרון ששר – שיר לשלום.

חדרי התקופה – היסטוריה של מדינה

מתוך החלל הספירלי המתווה את דרכו של המבקר, מסתעפים "חדרי תקופה". השנים שבין 1920 – 1995 מחולקות ל-10 חללים, המספרים את סיפורה של מדינת ישראל על פי תקופות: ימי העיר הלבנה – ימים של טרום מדינה, הכרזת העצמאות, הקמת המדינה ומוסדותיה, מלחמות ישראל, פתיחת שערי המדינה לעולים ממדינות חבר העמים ומאתיופיה, תקופת האינתיפאדה הראשונה, הסכמי השלום, ההסתה, הרצח, והיום שאחרי רצח יצחק רבין – יום המבטא, למרות הכול ובזכות הכול, את התקווה הגדולה שלא מתה איתו – התקווה לשלום.

כל "חדר תקופה" מכניס את המבקר לנבכי אותם ימים. סרטונים מציגים את ישראל של אז, ומיציגים וקולות ממחישים את המראות. השמחה על הקמת המדינה, קולות האינתיפאדה ומראות המלחמה, כולם מחברים את המבקר לסיפור התקופה, ונותנים לו תחושה שהוא עצמו נמצא שם. בכל "חדר תקופה" ניצבים בין השאר "עמודי מחלוקת" – עמודי פלדה אדומים המציגים באמצעות מלל וסרטונים, את המחלוקות והסכסוכים שפילגו את החברה הישראלית באותו הזמן. ציר זמן גלובלי הנמתח על רצפת החדר מציג, לשם השוואה ופרספקטיבה, את האירועים הבולטים שהתרחשו בעת היא ברחבי העולם.

שני סיפורים שהם אחד

מסדרון צר וארוך - אשר על קירו האחד תמונות של יצחק רבין מחייו הצבאיים והפוליטיים ומולן, על הקיר השני, תמונות מוכרות פחות של יצחק רבין איש המשפחה - מוביל את המבקר אל חלל שונה משאר החללים, שבו מתלכדים שני הסיפורים והופכים לאחד. חלל זה מתייחס לתקופה שבין 1992 – 1995, השנים בהן ביצע רבין מהלכים גדולים ורבי משמעות עבור ישראל ואזרחיה מחד, ומאידך לובתה ההסתה נגדו. הסכם השלום שנחתם עם ממלכת ירדן והסכמי אוסלו שנחתמו עם מנהיג הפלסטינאים דאז, יאסר ערפאת, מילאו את לב התומכים בשמחה גדולה, וליבו שנאה יוקדת בקרב המתנגדים, שנאה שנטעה את זרע הפורענות – והובילה לרצח. בחלל זה רואים את המראות ושומעים את הקולות, ואלה מובילים את המבקר צעד אחר צעד לעבר הבלתי נמנע - אל אולם התצוגה האחרון.

שלום, חבר

בחלל התצוגה האחרון מוצבים 5 מסכים, עליהם מוקרנים רגעים שונים מהדקות, מהשעות ומהימים שלאחר הרצח: ההודעה על מותו של יצחק רבין, הקהלה ההמום, מסע הארון וטקס הלוויה המחרדי, המצמרר, המרגש. באולם זה מוצב מיצג זיכרון - בריכת מים ובתוכה לוח זיכרון הנושא את המילים: "אני, מספר אישי 30743, רב אלוף במילואים יצחק רבין, חייל בצבא הגנה לישראל וחייל בצבא השלום" – מצבה נוספת, ייחודית לזכרו, המוצבת בדיוק מתחת לנקודת ההתחלה של המסע ב"אולם כיכר מלכי ישראל", ומהווה סוף שהוא גם התחלה. כאן נפרד המבקר מיצחק רבין ומההיסטוריה של מדינת ישראל ויוצא אל ההווה, שלמרות כל הקשיים, עוד טומן בחובו הבטחות.

המוזיאון הישראלי – דברים שרואים רק כאן

שני הסיפורים, סיפורו של יצחק רבין וסיפורה של מדינת ישראל, מוצגים למבקר על פי סדר כרונולוגי ומומחשים באמצעות חומרים תיעודיים וחפצים נדירים: 188 סרטים דוקומנטריים מחיים מחדש את התקופות השונות, תמונות מספרות את העבר ללא מילים, לוחות הסבר מתארים את התקופה ומיציגים נוספים גורמים למבקר לחוות בעצמו את שהתרחש באותה עת, ולהרגיש שהוא עצמו חלק בלתי נפרד מההיסטוריה. אופן התצוגה של הסרטים במוזיאון מושתת על טכנולוגיה מתקדמת, המאפשרת לכל מבקר לשמוע את פס הקול של הסרטים באוזניות הפועלות באופן אוטומטי ובסנכרון מלא, ללא צורך במגע. המבקר במוזיאון הישראלי יכול לבחור בין סיור עצמאי במוזיאון ובין הצטרפות לסיור קבוצתי מודרך. במידה שבחר בסיור מודרך, יכול המבקר להאזין באמצעות המערכת החדשנית הן לפסקול הסרטים והן לדברי המדריך - מבלי להסיר את האוזניות או לכוון

אותן מחדש. כדאי לדעת, כי בסיוור המודרך מתבל המדריך את התצוגה שעל הקירות בסיפורים מעניינים, באנקדוטות מרתקות ובנושאים שהוא מעלה לדיון, וכך מוסיף נדבך של עומק לסיוור כולו.

המוזיאון הישראלי – חוויה לספר עליה ולחזור אליה

המוזיאון הישראלי במרכז יצחק רבין מזמין אתכם לעבור מסע רגשי בנבכי ההיסטוריה של הזיכרון הלאומי, באמצעות סיפורה של מדינת ישראל, וסיפורו של אדם, שהיה אחד מעמודי התווך שלה – איש הצבא, הרמטכ"ל, השגריר, שר הביטחון, ראש הממשלה וחתן פרס נובל לשלום – יצחק רבין. המסע המטלטל והמרגש, מכיכר מלכי ישראל דרך פרקי ההיסטוריה, מסתיים, ממש ביציאה, במחזה מופלא: מים, שנדמה שזורמים בעלייה – **כנגד חוקי הטבע**, ומרמזים, כי למרות הקשיים, וגם אם נדמה לפעמים שאבדו הסיכויים, יש עוד תקווה. עוד יש אפשרות להסכמה, לשלום ולאחווה. הביקור במוזיאון הוא חוויה רגשית סוחפת, המותירה את המבקר עם ידע רב, שאלות למחשבה, ובעיקר: אמונה. אמונה שהכול אפשרי.

המוזיאון הישראלי במרכז יצחק רבין – כדאי לדעת

- תכני המוזיאון הם פרי מחשבתה של פרופ' אניטה שפירא, פרופסור אמריטוס להיסטוריה של עם ישראל וכלת פרס ישראל לשנת 2008 בחקר ההיסטוריה של עם ישראל.
- הגישה למוזיאון מותאמת במלואה לנכים. אנשים שעמידה ממושכת קשה להם מוזמנים לקחת איתם כיסא מתקפל קל משקל, עליו יוכלו לשבת במהלך הסיוור.
- באי המוזיאון נהנים מחניה ללא תשלום וללא הגבלת זמן.
- לנוחות המבקרים ישנה במרכז קפיטריה, המציעה קפה וכיבוד קל.

פרטי הגעה והתקשרות:

המוזיאון הישראלי במרכז יצחק רבין

כתובת: רחוב חיים לבנון 14, תל אביב

טלפון למידע ולהזמנת סיורים: * 4585 (מכל מכשיר) או 03-7453358

פקס: 03-7453355